

FENYVESI OTTÓ

Kileng a tó Péterfy Gizella emlékezetére

Az élet mindig akkor fejeződik be,
amikor kezdeni volna jó,
ettől lesz olyan átkozottul ünnepélyes a halál.
A februári vihar kicsit elcsendesült a temetőben,
koporsód fölött eső szitált némán,
hiába a tiszteletes nyugtató szava,
hogy szép életed volt,
az anygallal fölötted, mögötted.
Az öbölben szakadt az eső,
aznap kilengett a tó.
Vitorlacsörlők rúgkapálását véltem hallani,
vagy a föld eresztékeinek jáde hangszilánkjait?
Túlvilági zene kísér szíved holt partjain,
királynői anyabárka Kő Pál szirtjei között.

Aznap kilengett a Balaton,
 mindig is kilengtünk körülötted, ha a pályádra álltunk,
 ha beléptünk a kenesei kiskapun,
 vagy a Bucsinon henyéltünk a fűben, a műtermed előtt.
 Az egész hegy a te otthonod volt,
 a pásztorokkal együtt, akiknek
 lámpást vittél ordáért cserébe.
 Festményeden, a szobánk falán,
 a bucsini házad ablaka előtti fennsík,
 mint valami zöld kráter sáppadoz,
 nappali holdfény,
 szakadék a lét és nemlét között.
 Kővé dermedt kecskéidet, a kakasodat
 már nem falja fel a medve,
 nem vágunk már fát a Bucsinban,
 talpunkat sem mossa Küküllő,
 nem lesz már jógázás az út közepén,
 Veszprém és Parajd között,
 sóvidéki lebegés.

A mennyei Jeruzsálemben
 te már az Úr színe előtt állsz,
 nem csodálkoznék, ha őt is kibillentened,
 lehet ennek előszele volt az a ciklon,
 amikor kilengett a tó.
 A barátok elvesztését nem ússzuk meg szárazon,
 tehetetlenül állunk, az idő visszafordíthatatlan –
 koordinátája mentén hiába is próbálunk elindulni
 visszafelé.

Éppen hívni akartalak a halálod előtti este,
 talán mert az M4-es kelenföldi végállomásán,
 egy utcazenész Bob Dylant játszott,
 – *Knockin' On Heaven's Door* –
 mindig azt képzeljük, lesz még idő,
 pedig már dörömbölünk a mennyország kapuján,
 a mennyei Jeruzsálem kapuján.
 Mert ónos idők járnak:
A Hard Rain's A-Gonna Fall.
 Az volt az utolsó földi estéd,
 péntek reggelre leereszkedett
 az a sötét felhő, és nem tágít.
 Igazándiból itt véget érhetne a gondolat,

de utalnék még a mosolyodra,
bár aligha férne bele a versbe,
elvész majd megkerül,
ahogy a testet elnyeli a föld.

Kileng a tó, ez mindent elmond rólad,
te voltál a vitorla, a hajótest,
a tető, a fal,
olykor ziláltan, de mindig derűsen,
beszakíthatatlan fedél,
ha leégett házad, újraépítetted,
amíg a szíved el nem árult.

Kileng a szív, kileng a tó,
és aztán? Mi jöhet még?
A világ bölcsessége Isten előtt merő oktalanság.
Az írás végpont,
ahonnan visszatérhetünk,
de hova is egyáltalán?
Megyünk, ahova lábunk visz,
de egyre kevesebb a hely,
a barátok sorban el,
ki hitte volna, hogy csak ennyi?
Vagy valamivel több,
ahogy a csönd összezárul körülötted,
kísér a reformátusok életigenlő siratóéneke,
festményeiden átrendeződnek a színek,
a Bernáth Auréltól tanult fények,
esztendőik múltán senkinek fogalma sem lesz,
kik voltunk, amikor azt a delejes
bucsini krátert megfestetted
és a hátuljára ráírtad, végleg a miénk,
azt tőlünk vissza már nem veszed.

Bajt sose kerestünk,
lett mégis mindig valahonnan,
lám most is, helyrehozhatatlanul,
a sötét vízre lassan sűrűn font háló terül.

Andreas ante portas
Nagy András tiszteletére

A Somlót először egy autó ablakából láttam,
felhők övezték, monumentális volt,
suhantunk valahonnan valahová,
keletről nyugatra, Ajkától Iszkáz felé,
vagy Lajos napra, Veszprémből Hetyére,
Berzsenyi Dániel szülőfalujába,
a Ság-hegy és a Kis-Somló irányába?
Kacér napsugarak táncoltak a szélvédőn.

Szelek szárnyán érkeztünk délről.
Boldog békeidők, szétszórt bennünket
a sors. Csupa kérdőjel az élet, ki-be
járnak belőle a lények. A mennyek kapuja
mindig nyitva. Végezzük dolgunkat.
Jöttünk betyárnak, Bakony erdő mélyére.
Üzekedő barmok alatt dübögött a föld,
homlokunkon vagyon felkelő fényes nap.

A Somlót először egy autó ablakából láttam,
még nem ismertem az utat, rohantam,
mentem ismeretlen falvakon keresztül,
piciny falvak, fogyatkozó lakossággal.
Az út mentén kopott kereszték.
Zavaros, kacskaringós idők voltak,
haladtunk befelé, énünk mélyére: versek
dübörögtek, gyakran hangnemet váltottak.

A Somlót először egy autó ablakából láttam.
a kanyargó útra figyeltem, egyszer csak
elém tárult a hatalmas hegy látványa:
a monda szerint egy óriás poggyásza vala,
az út mellé letette, majd fejvesztve hátrahagyta.
És láttam a vörösiszap-tározó falát is,
az ipari mű-szörnyet, mely később leomlott,
de az egy másik szövegekörnyezet.

A Somlót általában autó ablakából láttam,
a szélben reszkető bokrok mentén.
A hegy csúcán, a felhők felett fekete
paripák harapdálták szájukban a vasat.

És hallani véltük a harmatot gyűjtő
boszorkányok halk sóhaját is, mert
keblükben újraéled a nyár utáni vágyakozás.
A képzelet olykor messzire elsodor.

A Somlót általában autó ablakából láttam.
Andrással gyakran mentünk Iszkázra,
szelek szárnyán suhantunk. Születés
és halál között, felhő és eső sodródott
fölöttünk, nedvesen lengtek a fák koronái,
napfény nem csillogott a leveleken,
a kökényesben patak csörgedezett.
Némán suhantunk a Somló mellett.

Dalt dúdoltam magamban, melyet
valahol, valamikor hallottam:
nálunk, Bácskában nincs domb,
hegy az meg végképp nincs,
nincs a létnek értelmet adó magaslat,
csak sík vidék, ama sík, melyről
a legnagyobbak énekeltek.
A bal félteke ismétli önmagát.

Fényképnegatívok a múltból:
András a zsűri élén; falhoz
támasztott ostor; a kapu előtt
András áll: Andreas ante portas.
S bort ittunk jócskán. Ahogy ő
mondta volt: somlait. Juhfarkot,
magyarrá lettek tőle avarok, besenyők
és szlávok. Jó volna befejezni a motívumot.

Újabb negatív: újra tavasz van,
András lobogó tekintetének fényében,
majdnem minden úgy, mint régen, Lázár
Ervinnel és Vathy Zsuzsával zsűriztünk,
hallgattuk a szép, szomorú verseket.
Körülvett bennünket annyi kioltott
fényű csönd, a hegy körül felcsillanó
ludvérc. Kössük össze a régít és mostanit.

Újabb negatív: az iszkázi ház udvarán
a két Istvánnal, Ágh-gal és Dukaival,
a Somló csúcsa felé tekingetünk.
Sütkéreztünk a tavaszi napsütésben,
hallgattuk a kidöntött fák suttogását.
Mert bennünk szunnyadtak a halott
férfiak és nők, mind, bennünk őseink:
Balassák, Dukaik, Vassok és Nagyok.

Egykor törököt vertek, borjakból a falu
bikáit nevelték, vagy szőlőt termesztettek.
Mintha tovább éltük volna a megszakadt
életeket. Somlait kortyoltunk, és elegünk
volt a klasszika-filológia szépségeiből.
Ideiglenes és véletlen volt minden,
a hegy sziklás teteje felé tekingettünk,
melyet autó ablakából láttam először.

A bolgár szobában ültünk Andrással,
lobogó tekintetének fényében.
Hűsöltünk kicsit, míg Ágh Pista
a fűben táncoló csikó nyomát kereste.
Aztán szemerkélni kezdett az eső,
átmentünk a faluházba, ahol Valja
Balkanszkat hallgattuk, kinek énekét¹
a Voyager viszi a Naprendszeren túlra.

Futkosott hátunkon a hideg,
ahogy a bolgár énekesnő,
Valja Mladenova Balkanszka,
rodopei torkából – a piztrángos
patak frisségével – feltörtek a hangok,
szertelenül áramlott belőle az őserő.
Elmentek a fiúk betyárnak, hajduknak,
balkáni, rodopei Robin Hoodnak.

Szelek szárnyán érkeztünk.
Néztük a Somlót, körbeautóztuk
az óriás hátrahagyott puttonyát.
És álltunk, vesztegeltünk az ajkai
bányászok kaszinója előtt is,

1 *Izlel e delio hajdutin* (<https://www.youtube.com/watch?v=jnxUYsf6GuU>)

bólogattak felénk a kapu előtti fák,
madarak tavaszi dala szólt, a levegő
tele volt a termények illatával.

Állatokon és növényeken merengtünk,
a világ szövedékének bonyolultságán:
Isten ajándékait leltároztuk. A tavasztól
búcsúztunk éppen, a költészet napjától,
Nagy Lászlótól, aki csődörccsikóvá
akart változni gyermekkorában.
Messze voltunk még ama síktól,
a létnek értelmet adó mélyföldtől.

Hosszú, reményteli életre készültünk,
amibe sok minden belefér, egyedi színek
és különös hangok. Az idő hamut havazott,
hátunk mögül valami hiányzott. Még egyszer:
Andreas ante portas. András szemet karcolt
a rajzlapra, aszályt, ínséget, kolerát és
egy keresztet, melyre a pléhkrisztusokat
olykor az út mentén kiszögezik.

Fragmentumok tükröződése *Papp Sándornak*

A kávé habja fölött látom,
az aktuális paradigmaváltás óta
mélyültek ráncaink. Bacontól
tudjuk, nincs valós ismeret, csak
amelyik a megfigyelt tényeken

alapul; a fény és az elektromosság
egzakt eszközökkel mérhető stb.
A valóság ábrándokkal és
szenvedélyekkel teli. Üldögélünk
a Daiquiri teraszán, körülöttünk

mondatok cikáznak, Trivulzió és
Fridolin a hangyabolyról vitáznak.
Professzor úr! Kedves Sándor,
a kompozíció végleg megbomlott,
részletek uralják az egészet,

és mi még életben vagyunk.
Fiatal korában az ember hiszi:
minden lehetséges, övé a világ,
képzelete szabadon szárnyal,
szabadon, mint az égi madár.

Zsigereiben kételyek sajognak,
meg akarja hódítani az ismeretlent,
lázad, az idősebbek ellen fordul,
kérem szépen, meg akarja váltani
a világot, félresöpri a hagyományt,

lebontaná a rendszert, – túl idillikus,
túl harmonikus –, újra kezdene mindent,
újra kezdené még az ábécét is.
Próbálja megszerezni a tudást,
aminek birtokában szeretne tovább-

lépni, új horizontokat vél felismerni,
tapogatózik, csábítja a délibáb.
Próbálja megkétszerezni erejét,
tudását agytornával, gimnasztikával
acélozza, vég nélkül ismételi, hamisít,
másolatokat raktároz el. Próbálja
megháromszorozni erejét, gyökerekig
megrendítő élményeket gyűjt,
költői harmóniák után kutat,
újrateremti magának a világot,

a kérdések végtelene még nem izgatja.
Látja, tavasz virul a lányok tomporán.
Valami viszi előre, feltartóztathatatlanul
nyomul, azt hiszi szabad, vakon hisz,
pedig dehogy, ezer szállal kötődik

a régiek tudásához. Később – a világ
bonyolultsága láttán – meghököl,
múltbéli bizonyosságok után kutat.
Látja a nyomort, az igaztalanságot,
a megaláztatásokat, a zsákmányszerzést,

látja a föld leigázását, amit
visszafordítani lehetetlen.
Az élet mélyen a múltban gyökerezik.
Változik a deduktív gondolkodás
perspektívája. Periklészre gondol:

„az emberek nem engedik magukat
zsarnoki módon kormányozni”.
Fejünk felett a hullámok átcsapnak,
a szabadság foglyai leszünk,
mert lételemünk a szabadság.

A szabadság kötelesség, „ne zavarjam,
ne veszélyeztessék más szabadságát,
tartsam tiszteletben az ő identitását”.
Szabadok vagyunk, vagyis magányosok,
szabadon jövünk, megyünk, szabadon

választunk a lehetőségek között,
egy jobb világ reményében?
A messzeség azonban csalóka.
Mondom új vidék, más kontextus,
a provincia provinciájában,

láttuk a szabadságot, hittünk
benne, láttuk a szobrokat,
láttuk a tornyokat leomlani.
Üvöltöttünk, toporzékoltunk,
sírtunk, lázadtunk, ellenálltunk,

a szabadság foglyai lettünk.
Miközben hiú ábrándokat kergettünk,
utcákat, tereket neveztek el
a szabadságról, mi meg csak néztük
az égisz emlékműveket,

beljük öntötték a szabadságunkat,
törvényekbe foglalták, mégsem találtuk.
Szobrok között hunyorogtunk,
néphősök bronzcsizmája alatt.
Csak a versek áramlottak szabadon,

alig törődött velük valaki, egyébként
csak dadogni tudtunk a szabadságról,
mert ösztönből érezni: van vagy nincs.
Változik a deduktív gondolkodás
perspektívája. Sorakoznak a kérdőjelek,

dívatjamúltak már az avantgárdok,
sorakoznak a zárójelek, a parketten
félájult ifjak táncolnak, vereséget
sz szenved az értelem. A részeket
egésszé szerveznénk már, de tudjuk:

az ellentétekre épített kompozíció
célja az önkény kiküszöbölése. Verset
mormolok, vérem napok zavaros
hordalékát pumpálja fejembe, az élet más,
mint amit a költői sóhajok felidéznek.

Amit tudtam, lassan elfeledem.
A betűket pirkadat harmatozza.
Még életben vagyunk, még egy
hangyányit, talán. Kérem szépen,
kanyarog bennünk az idő.

Keringnek bennünk láthatatlanul
mitokondriumok és baktériumok.
Olykor szerelmes voltam idegen
szavakba, a ténybe, hogy másképp
is ki tudtam fejezni magam.

Mostanában fát vágok, évgyűrűk repednek.
Rőzsét teszek a tűzre, szavakkal
teli papírlapokat, és fát is, bőségesen;
szép sorjában mindent, vékonyat,
vastagot. Egész életemben rend után

kutattam a káoszban. Amit leltem
csonka, szabálytalan. Cipeltem
magamban: boldogságot, tompa
szomorúságot, fizikát, vegytant.
Mindig ugyanazt a háborút.

Most máglyát rakok, felrakok rá
mindent, égig érő fákat,
széthasadt évgyűrűket, baltát,
fejszét, kérdések végtelenét.
Feltüzelem a bikaistállót.

